

การพัฒนาชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา

Development of Basic Counseling Skills Training Package for Secondary School Advisory Teachers

วรางคณา โสมะนันตน¹

Varangkana Somanandana¹

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา และศึกษาผลของการพัฒนาชุดฝึกอบรม ซึ่งผู้วิจัยออกแบบการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การพัฒนาชุดฝึกอบรมฯ และระยะที่ 2 การศึกษาผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมฯ กลุ่มเป้าหมายเป็นครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แบบวิเคราะห์ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นที่จำเป็น 2) ชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา 3) แบบประเมินทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครู 4) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับชุดฝึกอบรมผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการวิจัยโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ร้อยละความก้าวหน้าของการเรียนรู้ และวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมด้วยเกณฑ์ 80/80 ผลการวิจัยในระยะที่ 1 พบว่าชุดฝึกอบรม ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วน ได้แก่ (1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและ (2) การฝึกปฏิบัติทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ส่วนผลการวิจัยในระยะที่ 2 พบว่า 1) ชุดฝึกมีค่าประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ (E_1/E_2) เท่ากับ 88.20/80.00 ซึ่งเท่ากับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) กลุ่มเป้าหมายมีร้อยละความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ภายหลังการเข้าร่วมการฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยา เท่ากับ 45.00 3) กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ชุดฝึกอบรม / ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้น / ครูประจำชั้น

Article Info: Received 8 November, 2018; Received in revised form 26 December, 2018; Accepted 27 April, 2019

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: varangchan@hotmail.com
Lecturer in Department of Psychology and Guidance, Faculty of Education, Kasetsart University
Email: varangchan@hotmail.com

หมายเหตุ: งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เพื่อพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่ มก.

Abstract

The purposes of this study were to develop basic psychological counseling skill training package for secondary school advisory teachers and to study the effect of this training package. This research was divided into 2 phases: development of a basic counseling skills training package, and studying the effect of the training package. The participants were 14 secondary school advisory teachers under the Office of the Basic Education Commission (OBEC). The instruments included 1) a basic psychological counseling skill analysis form, 2) a basic psychological counseling skills training package, 3) a basic psychological counseling skill evaluation form, and 4) a questionnaire on satisfaction towards the basic psychological counseling skill training package. Data were analyzed by mean, standard deviation, the percentage of learning progression and the efficiency of the basic psychological counseling skill training package with criterion of 80/80.

The results in phase 1 found that the basic psychological counseling skill training package for secondary school advisory teachers consisted of two parts: (1) basic knowledge of caring and helping students by psychological counseling, and (2) practice of basic psychological counseling skills using a short video clip to training teachers how to deal with situations involving common problems that teenagers face. For phase 2, the result showed that 1) the efficiency of the training package (E_1/E_2) was 88.20/80.00 which was higher than the criterion set, 2) the percentage of learning progression after training of the participants was 45.00, and 3) the level of satisfaction towards the training package was at the highest standard.

KEYWORDS: TRAINING PACKAGE / BASIC COUNSELING SKILLS TRAINING PACKAGE / CLASSROOM TEACHER

บทนำ

การจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเป้าหมายเชิงคุณภาพ คือ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการ และสมรรถภาพทางวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีสุขภาพทั้งกายและใจ ที่สมบูรณ์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)ครูจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนานักเรียน โดยการให้ความรัก ความเอื้ออาทร เอาใจใส่ ดูแลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งจะแนะนำและร่วมกันแก้ปัญหาของเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ ทั้งดี เก่ง มีความสุข

การประมวลสถิติข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานต่างๆ พบว่า เด็กและเยาวชนทั้งที่เป็นนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอื่นๆ มักมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสังคม อาทิ การหนีเรียน ดิตการพนัน นิยมเสี่ยงโชค ติดยาเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ยอมรับการคอร์รัปชันและวัฒนธรรมความรุนแรงหมกมุ่นกับสื่อที่ไม่สร้างสรรค์ (มูลนิธิศุภนิมิต, 2558; สมพงษ์ จิตระดับ และ อัญญมณี บุญเชื้อ, 2551; สำนักงานมาตรฐานการศึกษา, 2552)

บทบาทที่สำคัญอย่างหนึ่งของครูประจำชั้นตามที่กระทรวงศึกษาธิการระบุไว้ในคู่มือครูประจำชั้น คือ การให้คำปรึกษานักเรียนเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองได้อย่างรอบคอบและเหมาะสม (สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2551; สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2557) ครูจึงต้องมีความรู้ในเรื่องการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ตามที่ได้บรรจุไว้ในมาตรฐานวิชาชีพครู ของคุรุสภา มาตรฐานที่ 4 จิตวิทยาสำหรับครู สารความรู้จิตวิทยาแนะแนวและให้คำปรึกษา เพื่อให้ครูมีสมรรถนะสามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (วิไล ตั้งจิตสมคิด, 2557)

การปรึกษาเชิงจิตวิทยา จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับการช่วยให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหา รวมทั้งดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ตลอดจนพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ (Corey, 2013) เนื่องจากการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือผู้เรียนในการให้บริการแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน (สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2557; สำนักงานมาตรฐานการศึกษา, 2552) ประสิทธิภาพของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับทักษะการปรึกษา (Counseling skills) (Reinkraut, Motulsky, &

Ritchie, 2009) ซึ่งต้องได้รับการฝึกปฏิบัติอย่างถูกต้อง เพื่อให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยา หมายถึง เทคนิคการปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่ได้รับการฝึกปฏิบัติอย่างคล่องแคล่วและถูกต้อง เพื่อให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเกิดประสิทธิภาพ (วัชร ทรัพย์มี, 2556)

ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่ผู้วิจัยนำมาฝึกให้แก่ครู เป็นทักษะที่ผู้วิจัยวิเคราะห์มาแล้วว่าเหมาะสมและมีความจำเป็นต่อการให้ครูนำไปใช้ติดตามเรื่องราวปัญหาของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย 11 ทักษะ ได้แก่

(1) ทักษะสำหรับการสร้างสัมพันธภาพการสร้างสัมพันธภาพทางการปรึกษาเชิงจิตวิทยา เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับการปรึกษาเชิงจิตวิทยา เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเกิดความไว้วางใจและกล้าที่จะเปิดใจเล่าปัญหาของตนเอง การสร้างสัมพันธภาพ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ประการ ได้แก่ การใส่ใจ และการฟังอย่างใส่ใจ โดยมีความหมาย (Corey, 2013; Jacobs, Masson & Harvill, 2009) ดังนี้

(1.1) การใส่ใจ หมายถึง การแสดงออกของผู้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาซึ่งประกอบด้วย การสบตาหรือการประสานสายตาดูการแสดงภาษาร่างกายที่แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจ การแสดง สีหน้าและแววตา น้ำเสียงและจังหวะการพูด ที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามของผู้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่เข้าใจผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในฐานะบุคคลหนึ่ง

(1.2) การฟังอย่างใส่ใจ หมายถึง การให้ความสนใจเรื่องราวที่ผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยากำลังเล่า โดยไม่มีการประเมินว่า สิ่งที่ผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยากำลังเล่าที่ดีหรือไม่ดี เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม โดยรับฟังเรื่องราวทั้งหมดของผู้เล่าที่ถ่ายทอดออกมาไม่ใช่เพียงแค่เลือกรับข้อมูลในสิ่งที่ผู้ฟังสนใจเท่านั้น

(2) การตั้งคำถาม (Questioning) เป็นทักษะสำคัญในการเปิดโอกาสให้ผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาได้บอกถึงความรู้สึกและเรื่องราวต่าง ๆ ทำให้ผู้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเข้าใจถึงปัญหาของผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยามากยิ่งขึ้น พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา และ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา (2556) ได้กล่าวว่าคำถามที่ดีจะเป็นคำถามที่ช่วยให้ผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาได้เข้าใจถึงปัญหา ตลอดจนถึงอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง คำถามจะมี 2 ลักษณะ คือ คำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด

(3) การทวนซ้ำ (Paraphrase) เป็นการกล่าวซ้ำหรือทวนทวนข้อความที่ได้กล่าวมา เพื่อเน้นย้ำถึงความหมายของผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยา (Kirsten, 2011)

(4) การสะท้อนความรู้สึก (Reflection of feeling) เป็นทักษะที่ผู้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยา ทำความเข้าใจผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาจากข้อความที่ผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาถ่ายทอดออกมา ซึ่งบ่งบอกถึงอารมณ์ต่างๆ ของผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยารวมทั้งสะท้อนอารมณ์เหล่านั้น กลับไปให้ผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง ตลอดจนเป็นการแสดงให้ผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเห็นว่า ผู้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเข้าใจอารมณ์ของผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยา (Nelson Jones, 2013)

(5) การนำ (Leading) การพูดนำเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาไปในทิศทางที่ผู้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยา คิดว่าจะทำให้ผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาได้ประโยชน์สูงสุดในการมาขอรับการปรึกษาเชิงจิตวิทยา (สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2557)

(6) การให้ข้อมูล (Informing) การที่ผู้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาให้ข้อมูลที่เจาะจงให้ข้อเท็จจริง ให้ข้อมูลย้อนกลับหรือให้ความคิดเห็นแก่ผู้รับบริการ (วัชร ทรัพย์มี, 2556)

(7) การสนับสนุน (Support) การที่ผู้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาใช้คำพูดและภาษาท่าทาง เพื่อให้ผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเกิดความเชื่อมั่นในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ (วัชร ทรัพย์มี, 2556)

(8) การทำความเข้าใจ (Clarify) เป็นการที่ผู้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาขอให้ผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาอธิบายคำพูดของเขา ที่มีความคลุมเครือ หรือความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่สับสน อาจจะทำให้ผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเรียบเรียงถ้อยคำที่เขาพูดออกมาใหม่ให้ชัดเจน (นรา สมประสงค์, 2552)

(9) การเผชิญหน้า (Confronting) เป็นทักษะที่ใช้กระตุ้นให้ผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาได้สำรวจตัวเองให้มีความชัดเจนในสิ่งนั้นๆ การเผชิญหน้าสามารถทำได้เมื่อผู้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาและผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยามีสัมพันธภาพที่ดีในระดับหนึ่งแล้ว ไม่เหมาะที่จะใช้ทักษะนี้ตั้งแต่เริ่มต้นสร้างสัมพันธภาพ สิ่งที่สำคัญในการใช้ทักษะการเผชิญหน้า

คือ การใช้ทักษะนี้ด้วยความจริงใจ (Genuine) ความเข้าใจ (Empathy) (Johnson & Johnson, 2009)

(10) การระบุผลที่ตามมา (Consequence) เป็นการเน้นให้ผู้รับคำปรึกษาได้เห็นผลที่อาจตามมาจากการคิด การตัดสินใจ การวางแผน และการปฏิบัติของเขาเองทั้งในทางลบและทางบวก ผลที่ตามมานี้อาจเป็นไปได้ทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในใจเขาหรือเหตุการณ์ภายนอกซึ่งทำให้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาคงอยู่รุนแรงขึ้นหรือลดลง (สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2557)

(11) การสรุป (Summarize) เป็นทักษะของการสรุปข้อมูลด้วยการใช้คำถามเพื่อช่วยค้นหาปัญหาที่แท้จริงของผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยา โดยการสรุปความนั้นมักได้มาจากความรู้สึก ปฏิกริยาที่แสดงออก ความคิด และการสื่อสารของผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ซึ่งผู้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาสามารถจัดเตรียมการทำให้กระจ่างชัดของปัญหาผนวกกับข้อมูลหรือรายละเอียดที่สำคัญของผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยา (Nelson-Jones, 2013)

ครูประจำชั้นจึงจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับทักษะการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูประจำชั้นสามารถติดตามประเด็นในการพูดคุยกับนักเรียนที่มีปัญหา หรือความทุกข์ใจและทำให้นักเรียนเข้าใจปัญหาที่ตนเองกำลังเผชิญอยู่ได้รวดเร็วและทำให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยามีประสิทธิภาพ (เกษภา บุญมาโฮม, 2559; สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2557)

การฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างให้ครูมีความรู้และมีทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาได้ เนื่องจากการฝึกอบรมเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ และเจตคติที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นแก่บุคลากร อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และยกระดับมาตรฐานการทำงานให้สูงขึ้น (ชูชัย สมितिไกร, 2556; นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2551) โดยชุดฝึกอบรมเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในบทเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของตน มีความมั่นใจในเรื่องที่ต้องการฝึกทำให้ผู้เข้าอบรมได้รับประสบการณ์ตรง หรือประสบการณ์ที่ใกล้เคียงในเรื่องที่กำลังเข้ารับการฝึกอบรม โดยมีการวัดและประเมินผลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน (นิพนธ์ ศุขปริดี, 2558; สุนันท์ สินธพานนท์, 2551) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมกลุ่มเป้าหมาย คู่มือการฝึกอบรม

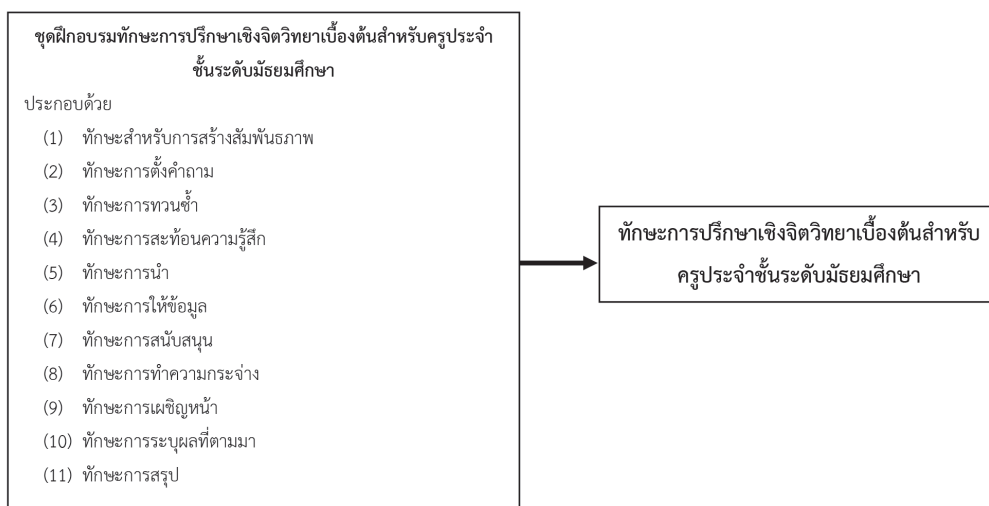
สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม กิจกรรมในชุดฝึกอบรม และการประเมินผลการฝึกอบรม (นิพนธ์ ศุขปรีดี, 2558; ระพินทร์ โพธิ์ศรี, 2549) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเพื่อให้ครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษามีความเข้าใจในเรื่องการใช้ทักษะเบื้องต้นที่จะช่วยให้สามารถช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถค้นพบปัญหาและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลของชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษาที่มีต่อทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ผู้วิจัยได้มาจากการสังเคราะห์ตำราทางวิชาการของนักวิชาการด้านจิตวิทยาการปรึกษาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเชิงจิตวิทยาที่มีความเหมาะสมต่อการนำไปฝึกให้แก่ครูประจำชั้นจำนวน 11 ทักษะ (นรา สมประสงค์, 2552; ปรีชา คัมภีรปรกรณ์, 2552; ลัดดาวรรณ ณ ระนอง, 2552; วชิร ทรัพย์มี, 2556; สมร ทองดี, 2552; สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2557; Johnson & Johnson, 2009; Kirsten, 2011; Nelson-Jones, 2013)

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำ
ชั้น เป็นการวิจัยการวิจัยและพัฒนา (Research and development) ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น
2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครู
ประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา (R_1D_1)

ในระยะนี้ ผู้วิจัยสังเคราะห์นิยามและวัตถุประสงค์ของทักษะการปรึกษา
เชิงจิตวิทยาด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยใช้แหล่งข้อมูลสำหรับ
การสังเคราะห์ตำราทางวิชาการของนักวิชาการด้านจิตวิทยาการศึกษา 13 เล่ม แบ่งออกเป็น
ตำราทางวิชาการของนักวิชาการชาวต่างประเทศ จำนวน 3 เล่ม และของนักวิชาการ
ชาวไทย 10 เล่ม ได้ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเชิงจิตวิทยาที่มีความเหมาะสม
ต่อการนำไปฝึกให้แก่ครูประจำชั้น จำนวน 11 ทักษะ โดยนำมาวิเคราะห์ถึงความเหมาะสม
ต่อการนำไปฝึกให้แก่ครูประจำชั้นซึ่งเป็นผู้ที่ไม่ได้จบการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชา
จิตวิทยาการศึกษาเชิงจิตวิทยาสามารถนำทักษะนั้นไปใช้ได้เหมาะสม และนำทักษะ
การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทั้ง 11 ทักษะมาสร้างเป็นชุดฝึกอบรมที่ออกแบบการนำเสนอเนื้อหา

ให้มีความทันสมัย โดยมีคลิวิตีทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของนักเรียนวัยรุ่นในยุคปัจจุบันเข้ามาเป็นสื่อในการเรียนรู้ รวมทั้งผู้วิจัยพัฒนาแบบประเมินทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นซึ่งเป็นแบบประเมินที่ใช้วัดความรู้ ความเข้าใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนการเริ่มฝึกอบรม เพื่อตรวจสอบว่า ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นมากน้อยเพียงใด จากนั้นนำมาประเมินซ้ำภายหลังจากการอบรมเสร็จสิ้นลง เพื่อความรู้ความเข้าใจภายหลังจากการฝึกอบรมและนำมาเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการเข้าร่วมการฝึกอบรม แบบประเมินดังกล่าวมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ โดยมีข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ และมีตัวเลือกให้เลือกตอบจำนวน 11 ตัวเลือก โดยเน้นประเมินความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเชิงจิตวิทยาทั้ง 11 ทักษะ

เนื้อหาในชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา และแบบประเมินทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาสำหรับครูเรียบร้อยแล้วผ่านการพิจารณาของผู้วิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่านในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการปรึกษาเชิงจิตวิทยา (2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแนะแนวในสถานศึกษา (3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน และ (4) ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา

ผู้วิจัยปรับปรุงเนื้อหาของชุดฝึกอบรมและแบบประเมิน ตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.85-1.00 จนได้ชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษาฉบับร่างแล้ว นำแบบประเมิน ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูประจำชั้นที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมาวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตร Kuder-Richardson 21 (KR-21) จำนวน 30 คนได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .76

ระยะที่ 2 การศึกษาผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้น (R_2D_2)

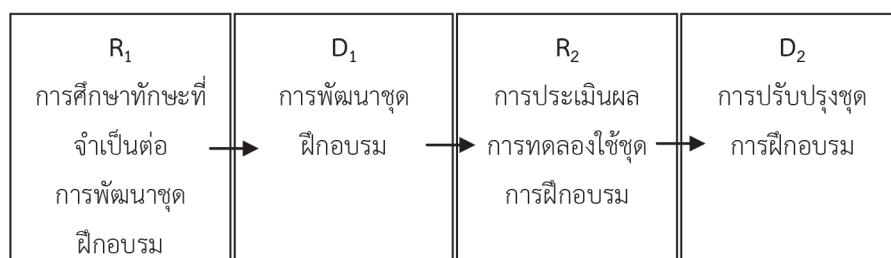
ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา โดยกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) จำนวน 14 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเป็นครูที่ไม่ได้จบ

การศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาการศึกษา และมีความสนใจในการเข้าร่วมการฝึกอบรม รวมทั้งมีความสนใจจะเพิ่มพูนทักษะการศึกษาเชิงจิตวิทยา เพื่อนำไปใช้ช่วยเหลือนักเรียนในความดูแลของตน

ผู้วิจัยออกแบบการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมฯ แบบมีกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว (Onegroup design) โดยมีการวัดผล 2 ครั้ง ได้แก่ การวัดผลก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (Pretest-posttest design) และดำเนินการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมฯ กับครูกลุ่มเป้าหมายจำนวน 14 คน โดยจัดการอบรมจำนวน 2 วันเต็ม รวมจำนวนการฝึกอบรมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง ภายหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้ว ผู้วิจัยขอให้ครูกลุ่มเป้าหมายตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับชุดฝึกอบรมฯ เพื่อเป็นข้อมูลนำมาปรับปรุงแก้ไขชุดฝึกอบรมฯ ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าว แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ (1) ความคิดเห็นต่อชุดฝึกอบรมทักษะการศึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วยข้อคำถามปลายปิด จำนวน 9 ข้อ มีลักษณะการประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาของชุดฝึกอบรม จำนวน 5 ข้อ ด้านความน่าสนใจของชุดฝึกอบรม จำนวน 1 ข้อ ด้านเจตคติต่อการให้การศึกษาเชิงจิตวิทยา ภายหลังจากการฝึกอบรม จำนวน 2 ข้อ และความคิดเห็นโดยภาพรวม จำนวน 1 ข้อ และ (2) รายละเอียดเกี่ยวกับการปรับปรุง/พัฒนาชุดการฝึกอบรม ประกอบด้วยข้อคำถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดเด่น ด้านสิ่งที่ควรแก้ไข/ปรับปรุง และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนจากแบบประเมินฯ ก่อนและหลังการเข้าร่วมการฝึกอบรมของครูกลุ่มเป้าหมายและคะแนนจากแบบฝึกหัด เพื่อนำมาหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมฯ ตามเกณฑ์ 80/80 และดำเนินการวิเคราะห์ร้อยละความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ภายหลังจากการเข้าร่วมการฝึกอบรม รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับชุดฝึกอบรมทักษะการศึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา

การพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง ทักษะการศึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้น เป็นการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and development) สรุปการออกแบบการวิจัยเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพ 2 การออกแบบการวิจัย

ผลของการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ตามระยะของการวิจัย ซึ่งแต่ละระยะ ประกอบด้วย

ระยะที่ 1 การพัฒนาชุดฝึกอบรมทักษะการปรีกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา

เมื่อผู้วิจัยได้เนื้อหาของทักษะการปรีกษาเชิงจิตวิทยาแล้ว ผู้วิจัยออกแบบชุดฝึกอบรมทักษะการปรีกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นเป็นลักษณะสื่อประสม ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วน ดังนี้

(1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยการปรีกษาเชิงจิตวิทยา ประกอบด้วย

(2) การฝึกปฏิบัติการใช้ทักษะการปรีกษาเชิงจิตวิทยา จำนวน 11 ทักษะ

ระยะที่ 2 การศีกษาผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมทักษะการปรีกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมทักษะการปรีกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษาซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการเข้าร่วมการฝึกอบรมทักษะการปรีกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครู จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และร้อยละความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ภายหลังการเข้าร่วมการฝึกอบรม

ตาราง 1 คะแนนจากแบบประเมินทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครู

	ก่อน(คะแนน)	หลัง(คะแนน)	ร้อยละความก้าวหน้า
$\bar{X}$	6.85	16.00	45.00
ร้อยละของค่าเฉลี่ย	34.25	80.00	

ตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า ก่อนเข้ารับการฝึกอบรมฯ กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยจากแบบประเมินทักษะการปรึกษาฯ เท่ากับ 6.85 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน แต่ภายหลังจากเข้ารับการฝึกอบรมฯ กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.00 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน แสดงให้เห็นว่า กลุ่มทดลองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นเพิ่มขึ้น ภายหลังจากการเข้ารับการฝึกอบรมทักษะดังกล่าว

ทั้งนี้ครูกลุ่มเป้าหมายมีร้อยละความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ภายหลังการเข้าร่วมการฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้น เท่ากับ 45.00 แสดงให้เห็นว่า ชุดฝึกอบรมฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นสามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นได้

(2) ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา

ตาราง 2 ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา

	คะแนนจากแบบฝึกหัดท้ายหน่วย											คะแนนรวม	คะแนนจาก
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	(22)	Posttest
$\bar{X}$	1.86	1.86	1.71	2.00	1.00	1.64	1.36	1.71	1.50	1.57	1.36	17.64	16.00
SD	.26	.36	.46	.00	.00	.49	.51	.46	.51	.51	.49	$\Sigma X=24$	$\Sigma F = 22$
ร้อยละ	รวม $E_1 / E_2 = 88/80$											$E_1 = 88.20$	$E_2 = 80.00$

ตาราง 2 แสดงผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษาว่าได้ค่าประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้เท่ากับ 88.20/80.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

(3) ความคิดเห็นของกลุ่มทดลองที่มีต่อการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้น

ผลการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มทดลอง แสดงว่า กลุ่มทดลองมีความคิดเห็นต่อการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษาดังนี้

ตาราง 3 ความคิดเห็นของกลุ่มทดลองที่มีต่อชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้น

ข้อที่ ประเด็น	$\bar{X}$	SD	ระดับ
<u>ด้านเนื้อหาของชุดฝึกอบรม</u>			
1. เนื้อหาในชุดฝึกอบรมมีความเหมาะสม	4.50	.52	มาก
2. สถานการณ์ในชุดฝึกอบรมมีความเหมาะสมต่อการฝึกทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยา	4.41	.51	มาก
3. สถานการณ์ในชุดฝึกอบรมมีความครอบคลุมปัญหาชีวิตของนักเรียน	4.16	.83	มาก
4. แบบฝึกหัดเพื่อฝึกทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยามีความเหมาะสม	4.33	.49	มาก
5. ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	4.58	.51	มากที่สุด
<u>ด้านความน่าสนใจของชุดฝึกอบรม</u>			
6. ความน่าสนใจในการฝึกอบรม	4.50	.52	มาก
<u>ด้านเจตคติต่อการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาหลังจากการฝึกอบรม</u>			
7. ชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทำให้ท่านมีเข้าใจทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเพิ่มขึ้น	4.41	.51	มาก
8. ชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทำให้ท่านได้ฝึกการใช้ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเพิ่มขึ้น	4.33	.65	มาก
<u>ด้านความคิดเห็นโดยภาพรวม</u>			
9. ความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมโดยภาพรวม	4.66	.49	มากที่สุด

ตาราง 3 แสดงว่า กลุ่มทดลองมีความคิดเห็นต่อเนื้อหาในชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$) โดยหากพิจารณาเป็นด้านย่อย พบว่า ด้านเนื้อหาของชุดฝึกอบรม ผู้เข้าอบรมมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$) ด้านความน่าสนใจของชุดฝึกอบรม

ผู้เข้าอบรมมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\bar{X} = 4.50$) สำหรับด้านเจตคติต่อการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาภายหลังจากการฝึกอบรม ผู้เข้าอบรมมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) โดยเป็นเจตคติในทิศทางบวก เนื่องจากผู้เข้ารับการอบรมมีความเห็นว่า ชุดฝึกอบรมดังกล่าวทำให้เข้าใจทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทำให้ได้ฝึกทักษะดังกล่าว

ภายหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้ว ผู้วิจัยนำผลการวิจัยและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงชุดการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย

(1) คู่มือการใช้ชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา

(2) ชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นสื่อประสม ประกอบด้วย

(2.1) ส่วนของการอธิบายความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

(2.2) ส่วนของการอธิบายนิยามของทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยา 11 ทักษะ

(2.3) ตัวอย่างสถานการณ์ปัญหาของนักเรียนวัยรุ่น ที่มีคำพูดโต้ตอบระหว่างครูผู้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาและนักเรียนผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

(2.4) วิดีทัศน์ขนาดสั้นเกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนช่วงวัยรุ่นซึ่งเป็นสถานการณ์แบบฝึกหัดแบบมีคำพูดที่สะท้อนถึงการใช้ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาให้เลือกตอบ

(2.5) สถานการณ์ปัญหาของนักเรียนวัยรุ่นซึ่งเป็นแบบฝึกหัดแบบมีคำพูดที่สะท้อนถึงการใช้ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาให้เลือกตอบ

(2.6) สถานการณ์ปัญหาของนักเรียนวัยรุ่นซึ่งเป็นแบบฝึกหัดแบบไม่มีคำพูดที่สะท้อนถึงการใช้ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาให้เลือกตอบ แต่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องเขียนคำพูดที่สะท้อนการใช้ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาได้ตอบคำพูดของนักเรียนในสถานการณ์ดังกล่าว

ชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา

ศึกษาใช้เวลาการฝึกอบรมทั้งสิ้น 2 วัน วันละ 6 ชั่วโมง ประกอบด้วยภาคทฤษฎี 3 ชั่วโมง และภาคปฏิบัติ 9 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งประเด็นการอภิปรายผลออกเป็น 2 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

การพัฒนาชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้น ระดับมัธยมศึกษา

การพัฒนาชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ผู้วิจัย เริ่มต้นจากการสังเคราะห์ เอกสารด้านทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยา พบว่า มีทักษะที่ครูที่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้าน จิตวิทยาโดยตรงสามารถใช้ได้ จำนวน 11 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ทักษะ การตั้งคำถาม การทวนซ้ำ การสะท้อนความรู้สึก การนำ การให้ข้อมูลการสนับสนุนการทำ ความกระจ่างการเผชิญหน้าการระบุผลที่ตามมา การสรุปแท้จริงแล้ว ทักษะการปรึกษา เชิงจิตวิทยาที่นักจิตวิทยาการศึกษาใช้สำหรับการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยามีมากกว่า 11 ทักษะ แต่ผู้วิจัยเลือกเพียง 11 ทักษะ มาใช้สำหรับฝึกอบรมให้ครูประจำชั้น เนื่องจาก ข้อจำกัด ได้แก่ 1) ครูกลุ่มนี้ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านจิตวิทยาการศึกษา โดยตรง ซึ่งทักษะบางอย่างมีความลึกซึ้งและจะต้องเป็นผู้ที่มีพื้นฐานทางด้านจิตวิทยา แน่แนวน หรือจิตวิทยาการศึกษาถึงจะใช้ได้ดี ผู้วิจัยจึงเลือกเฉพาะทักษะพื้นฐานสำหรับให้ครูเป็น เครื่องมือไว้คุยกับนักเรียนอย่างเข้าใจ และ 2) ด้านเวลา เพราะครูประจำชั้นมีภาระงานมาก จึงต้องจัดสรรเวลาสำหรับการฝึกอบรมเพียง 2 วัน ในวันที่ครูไม่มีภารกิจของโรงเรียน จึงทำให้ ต้องคัดสรรทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่มองเห็นว่า จะเป็นประโยชน์ต่อครูนำไปใช้พูดคุย กับนักเรียน ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่ครูสามารถนำไปใช้พูดคุยกับนักเรียนที่ต้องการได้รับ บริการปรึกษาเชิงจิตวิทยา และทักษะการปรึกษาเหล่านี้ยังเป็นส่วนช่วยให้ครูสามารถ ติดตามเรื่องราวของนักเรียนที่มาปรึกษาได้อย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ รวมทั้ง ใช้ทักษะต่างๆ ในการให้การปรึกษาเหล่านี้ ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหา ของตนเองได้ (วัชร ทรัพย์มี, 2556; อาภา จันทรสกุล และ วรพิมพ์ ธีรวัฒน์, 2544; Adams, Vasquez, & Prengler, 2015)

การศึกษาผลของชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา

ผลจากการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา เท่ากับ 88.20/80.00 ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 และผลสัมฤทธิ์ภายหลังจากการฝึกอบรม กลุ่มเป้าหมายมีร้อยละความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ภายหลังจากการฝึกอบรมฯ เท่ากับ 45.00 สะท้อนให้เห็นว่า ชุดฝึกอบรมนี้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตรงตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ ครูกลุ่มเป้าหมายสะท้อนว่า ชุดฝึกอบรมมีจุดเด่นที่มีตัวอย่างที่เป็นประสบการณ์จริงของผู้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยากับนักเรียนที่มีปัญหา และมีตัวอย่างสถานการณ์ปัญหาของวัยรุ่นเป็นกรณีศึกษา และแบบฝึกหัดให้ครูได้ฝึกการใช้ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาต่างๆ ภายใต้สถานการณ์จำลอง ทำให้ครูเกิดความเข้าใจและความมั่นใจในการพูดคุยกับนักเรียนที่มีปัญหามากขึ้น การฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาจึงมีความสำคัญมากสำหรับผู้ที่จะให้บริการปรึกษาเชิงจิตวิทยา เนื่องจากทำให้ผู้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยามีทักษะไปช่วยเหลือผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาอย่างเป็นรูปธรรม และทำให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยา การฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยา (Aladag, 2013) จึงควรเป็นขั้นตอนแรกสำหรับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนของตนด้วยการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ตลอดจนการพัฒนาทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยายังมีความสำคัญต่อวิชาชีพ เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ครูเกิดความตระหนักรู้ในตนเอง มีทักษะการสื่อสารกับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน อันส่งผลให้ผู้เรียนเกิดอัตมโนทัศน์เชิงบวก และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอีกด้วย (Maro & Konstantina, 2011)

ทั้งนี้ส่วนหนึ่งที่ทำให้ชุดฝึกอบรมดังกล่าวสามารถพัฒนาให้ครูกลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ทักษะการปรึกษาเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้วิจัยมีการให้ครูกลุ่มเป้าหมายได้ฝึกทักษะย่อยๆ ด้วยแบบฝึกหัดจากง่ายไปสู่ยาก กล่าวคือ แบบฝึกหัดที่มีตัวเลือกให้ตอบ จนไปสู่การเขียนคำตอบได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับกฎแห่งการฝึกหัด (Law of exercise) ที่ได้กล่าวว่า การได้กระทำซ้ำๆ จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มั่นคงถาวรและเมื่อครูทำแบบฝึกหัดผ่านในแต่ละขั้นของการเรียนรู้ และเห็นว่าตนทำได้ก็ยิ่ง

เป็นแรงจูงใจให้ครูเกิดความสนใจที่จะฝึกปฏิบัติมากยิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งสอดคล้องกับกฎแห่งผล (Law of effect) (นุชลี อุปถัมภ์, 2556; ลักขณา สิริวัฒน์, 2557) ทำให้ครูกลุ่มเป้าหมายมีร้อยละความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ภายหลังจากเข้าร่วมการฝึกอบรมดังกล่าวเท่ากับ 45.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่น่าพึงพอใจ คือ ร้อยละ 25 (พิชิต ฤทธิ์เจริญ, 2547)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสังเกตเห็นว่า สิ่งที่ทำให้กระบวนการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้น คือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ปัญหาของนักเรียนที่แตกต่างกันระหว่างการฝึกอบรม ครูจึงได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของวิธีการพูดคุยกับนักเรียนของตนอย่างเข้าใจ วิธีการติดตามเรื่องราวปัญหาของนักเรียน ซึ่งทำให้ครูเข้าใจว่า ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาจะช่วยให้ครูเข้าใจเรื่องราวของนักเรียนได้ดีขึ้นอย่างไร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Adams, Vasquez, and Prengler (2015) ซึ่งพบว่า ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเป็นแกนร่วมที่ช่วยพยุ้งให้ผู้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาสามารถดำเนินการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยพบว่า การนำปัญหาของนักเรียนในความดูแลของครูเข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนขณะที่กำลังฝึกอบรม ทำให้การฝึกอบรมมีความเป็นพลวัต และสร้างเข้าใจในการใช้ทักษะต่างๆ ติดตามเรื่องราวมากขึ้น เนื่องจากครูจะมองเห็นภาพว่า หากเด็กเล่าเรื่องราวแบบนี้ ครูจะมีวิธีการใช้คำพูดแบบไหนในการติดตามเรื่องราว และช่วยทำให้นักเรียนเกิดการสำรวจตนเองในเชิงลึก ตลอดจนวิเคราะห์ถึงผลที่ตามมาจากการกระทำของตนหรือทางเลือกของตนเองได้ ดังนั้นวิทยากรควรเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ปัญหาของนักเรียนระหว่างการฝึกอบรม

2. ในการจัดฝึกอบรมแต่ละครั้ง ผู้เข้ารับการอบรมไม่ควรเกิน 15 คน ต่อ วิทยากรหลัก 1 คน เนื่องจากในขั้นของการเขียนคำพูดโต้ตอบที่สะท้อนถึงการใช้ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาต่างๆ วิทยากรควรพยายามให้ครูได้สะท้อนคำตอบทุกคน เพื่อให้ทราบว่าครูเข้าใจการใช้ทักษะแต่ละทักษะจริงหรือไม่

3. ในการจัดฝึกอบรมควรมีเวลาอย่างน้อย 12 ชั่วโมงติดต่อกันขึ้นไป เพื่อความต่อเนื่องของการฝึกทักษะที่เริ่มจากง่ายไปสู่ยาก รวมทั้งมีเวลาสำหรับการฝึกให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาจริง ทั้งนี้หากต้องการนำชุดฝึกอบรมนี้ไปใช้ให้ได้ผลดีมากยิ่งขึ้น ควรมีการเพิ่มเวลาสำหรับการฝึกอบรม เพื่อให้มีเวลาสำหรับการฝึกทักษะย่อยแต่ละทักษะเพิ่มมากขึ้น อาจจะใช้เวลาประมาณ 15-20 ชั่วโมง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัด เนื่องจากช่วงที่ทดลองใช้ชุดฝึกอบรมฯ เป็นช่วงเปิดภาคเรียน จึงทำให้ครูมีเวลาเข้าร่วมค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยจึงต้องดำเนินการจัดเวลาให้เหมาะสม สอดคล้องกับเวลาของครู และไม่ทำให้ครูรู้สึกว่าการเข้าร่วมการฝึกอบรมดังกล่าว ทำให้ครูต้องเบียดเวลาจากภาระงานหลักมากนัก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การปรึกษาเชิงจิตวิทยา เป็นเรื่องของการช่วยเหลือให้ผู้ที่มีปัญหาสามารถเข้าใจปัญหา เข้าใจตนเองจนเกิดเป็นมุมมองสำหรับการเรียนรู้ชีวิต นำมุมมองที่มีมากขึ้นเกี่ยวกับตนเองมาใช้แก้ปัญหา หรือพัฒนาตนเอง ดังนั้นกระบวนการพัฒนาให้บุคคลสามารถจะเป็นผู้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่ดีนั้น จะต้องพัฒนาให้เกิดทักษะสำหรับการติดตามเรื่องราวของผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยา โดยจะต้องสอดแทรกมุมมองของการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหากผู้ใดมีความสนใจจะพัฒนาชุดฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ควรมีการสอดแทรกสื่อที่สอดคล้องกับปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการเรียนรู้ และเข้าใจผู้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยามากยิ่งขึ้น ซึ่งในชุดฝึกอบรมนี้ ผู้วิจัยได้สอดแทรกปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นครูสามารถเข้าใจแง่มุมปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนได้ ดังนั้นหากต้องการพัฒนาชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยากับองค์กรลักษณะอื่นๆ ควรมีการเลือกใช้สื่อที่มีสถานการณ์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติของบุคคลในองค์กรเป็นต้น

2. การให้บริการปรึกษาเชิงจิตวิทยาจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อผู้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยามีทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ควบคู่ไปกับการเข้าใจทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยา จึงอาจมีการพัฒนาชุดฝึกอบรมที่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเพื่อให้ครูประจำชั้น หรือครูแนะแนวมีความเข้าใจเกี่ยวกับมุมมองธรรมชาติมนุษย์ และแนวทางในการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาตามฐานแนวคิดต่างๆ เพื่อให้ครูสามารถให้บริการ

ปรัชญาเชิงจิตวิทยาบนพื้นฐานความเข้าใจมนุษย์อย่างแท้จริง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

เจษฎา บุญมาโฮม. (2559). *หลักการแนะแนวและการพัฒนาผู้เรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). นครปฐม: สไมล์พรีนติ้ง & กราฟฟิกส์ดีไซน์.

ชูชัย สมितिไกร. (2556). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นรา สมประสงค์. (2552). ทักษะการให้บริการปรึกษา: การสนับสนุน การใช้คำถาม การทำให้กระจ่าง และการเจาะจง. ใน สมร ทองดี (บ.ก.), *เอกสารการสอนชุดวิชา 25405 เทคนิคการปรึกษาเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 6) (น. 343-357). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

นิพนธ์ สุขปรีดี. (2558). ชุดฝึกอบรม. ใน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (บ.ก.), *ประมวลสาระชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการฝึกอบรม* (น. 147-196). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2551). *กลุ่มสัมพันธ์สำหรับการฝึกอบรม* (พิมพ์ครั้งที่ 5). สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.

ปรีชา คัมภีรปกรณ. (2552). ทักษะการให้บริการปรึกษา: การสนับสนุน การใช้คำถาม การทำให้กระจ่าง และการเจาะจง. ใน สมร ทองดี (บ.ก.), *เอกสารการสอนชุดวิชา 25405 เทคนิคการปรึกษาเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 6) (น. 327-342). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา และวิไลลักษณ์ พงษ์โสภา. (2556). *ทฤษฎีและเทคนิคการให้บริการปรึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิชิตฤทธิ์จรูญ. (2547). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏพระนคร.

มูลนิธิธรรมานา. (2558). *สถานการณ์เยาวชนไทย*. สืบค้นจาก <http://www.compassionth.com>

- ระพินทร์ โพธิ์ศรี. (2549). *การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้. อนุตรดิตถ์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอนุตรดิตถ์.*
- ลักขณา สรวิวัฒน์.(2557). *จิตวิทยาสำหรับครู. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.*
- ลัดดาวรรณ ณ ระนอง. (2552). ทักษะการให้บริการปรึกษา: การตีความ การเผชิญหน้า และ บทบาทสมมติ. ใน สมร ทองดี (บ.ก.), *เอกสารการสอนชุดวิชา 25405 เทคนิค การปรึกษาเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 6) (น.359-399).นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัชรวิ ทรัพย์มี. (2556).*กระบวนการปรึกษา: ขั้นตอน สายสัมพันธ์ ทักษะ =The counseling process: stages, rapport, skills* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2557). *ความเป็นครู* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญมณี บุญซื่อ. (2551). *หลักสูตรสิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่น เพื่อเด็กและเยาวชน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรม การศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมร ทองดี. (2552). ทักษะการให้บริการปรึกษา: การสรุปความ การประเมินผล การยุติ การส่งต่อ และการติดตามผล.ใน สมร ทองดี (บ.ก.), *เอกสารการสอนชุดวิชา 25405 เทคนิคการปรึกษาเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 6) (น.521-568). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2551). *เทคนิคการแนะแนวและการให้คำปรึกษาเบื้องต้น สำหรับครู อาจารย์ที่ปรึกษา*. กรุงเทพฯ: สหประชาพานิชย์.
- สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2557). *ระบบการแนะแนวในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: สมาคม แนะแนวแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2552). *ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการ แนวคิด และ ทิศทางในการดำเนินงาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559)*.

กรุงเทพมหานคร: พรอภวนกราฟอพอ.

สอคนธ์ สอธนพนนธ์. (2551). นวตภรณการเรอานการสอน เพอพัฒนาคุณภาพของเยาวชน (พอพอครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: 9119 เทคนอพรออตอ.

อาภา จอณทรสกุล และวรพอพอ ออระวฒน. (2544). การสร้างชุดพอออบรณเพอพัฒนา โอมนอสมณลอการและทอภษะการพรอษาสำหรับครอ (รายงานผลการวอจย). กรุงเทพมหานคร: อากวอชาจอตวอทยาการศอษาและการแนะแนว คณะศอษาศาสตร มหาวอทยาลอ ยเกษตรศาสตร.

ภาษาอังกฤษ

Adams, S. A., Vasquez, A., & Prengler, M. (2015). A counseling formula: Introducing beginning counseling students to basic skills. *The Professional Counselor*, 5(1), 114-123.

Aladag, M. (2013). Counseling skills pre-practicum training at guidance and counseling undergraduate programs: A qualitative investigation. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 13(1), 72-79.

Corey, G. (2013). *Theory and practice of counseling and psychotherapy* (9th ed.). Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.

Jacobs, Ed. E., Masson, R.L., & Harvill, R. L. (2009). *Group counseling: Strategies and skills*. CA: Thomson/Brooks/Cole.

Johnson, D.W., & Johnson, F.P. (2009). *Joining together: Group theory and group skills*. Columbus, OH: Pearson.

Kirsten, A. (2011). *Becoming a counsellor: A student companion*. Los Angeles, CA: SAGE.

Maro, D., & Konstantina, D. (2011). Enhancing teachers' counselling skills: Student teachers' views on a teachers' education program. *European Journal of Teacher Education*, 34(1), 61-79.

Nelson-Jones, R. (2013). *Introduction to counselling skills: Texts and activities*.

Los Angeles, CA: SAGE.

Reinkraut, R., Motulsky, S. L., & Ritchie, J. (2009). Developing a competent practitioner: Use of self in counseling psychology training. *Asian Journal of Counselling*, 16(1), 7–29.